

*О.Л.Корольчук,
кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри соціальної
та гуманітарної політики НАДУ*

До питань розвитку національної резильєнтності: досвід країн світу

Сучасні ризики та загрози світу, щоденні катастрофи, стихійні лиха, прояви зміни клімату, економічні збої, соціальні кризи, кібернетичні атаки, терористичні акти наносять безпрецедентні збитки, особливо вражаючи найпотужніший потенціал країн, націй – людей. Водночас,

невпинно зростає кількість випадків поєднаних ризиків та загроз, наприклад, негативні зміни клімату та природних ресурсів обтяжені ризиками економічної, екологічної, національної безпеки тощо.

Настання ризиків та загроз, як природних, стихійних лих так і антропогенних, зривів економік, бойових подій, терору тощо однаково є факторами, що порушують стабільність національного зростання та розвитку, безпеки у будь-якій країні світу. Все це стимулює розвивати політику формування національної резильєнтності – здатності нації підготуватися до будь-яких можливих змін (періоду настання ризиків та загроз), пережити катастрофу та продуктивно розвиватися далі. Резильєнтністю вважають також здатність системи протистояти або відновлюватися після значних порушень, що загрожують її адаптивним функціям, життєздатності або розвитку [1].

Сьогодні світ вже має якісні напрацювання щодо розвитку національної резильєнтності – розроблено набори політик, практик та рішень, спеціальні дані, інформаційне забезпечення та супровід, налагодженням координації та співпраці структур, органів, організацій, територій, органів влади, урядів тощо. Єдиного визначення національної резильєнтності не має і досі, парадигмою вважають стійку здатність суспільства протистояти та відновлятися від ризиків та загроз, при цьому, готовність до настання ризиків та загроз – це оцінка сильних сторін, а не просто знання вразливих, слабких позицій [2; 3].

Важливим для сучасного розвитку країн світу, у тому числі України, і на тому наголошують науковці, практики, дослідники даного питання, є якісний розвиток соціального капіталу, соціальної справедливості та інформаційно-комунікаційних механізмів [3–5], продуктивного партнерства громадян, організацій, офіційних урядових установ, влади [6–8] тощо. Питання покращення взаємозв'язків шляхом взаємодії, співпраці та зміцнення довіри є основними блоками для побудови кращих структур соціальної підтримки, сприяння соціальної єдності та поліпшення спільного розуміння засобів захисту, що покращують благоустрій країн, націй як в повсякденній рутині, так у період настання ризиків або загроз [5; 9; 10].

Більшість лідерів на державному та місцевому рівнях вже розуміють важливість розвитку та посилення національної резильєнтності, приймають важливі рішення та вживають заходів, розроблено Програми та Стратегії.

В Японії, наприклад, розуміють важливість завчасної підготовки до природних лих, розробляють далекоглядну національну політику з прицілом на віддалене майбутнє з комплексом заходів боротьби із масштабними лихами та профілактики настання наслідків цих подій. Головними завданнями вважають недопущення людських втрат у будь-який спосіб, уникнення важких пошкоджень важливих функцій та підтримку адміністрування і функціонування соціо-економічних систем та швидке відновлення і реконструкцію тощо.

В Австралії, у 2011 році розроблено Стратегічний план розвитку національної резильєнтності до природних лих, що є частими тут. Головні завдання – забезпечити.

В 2011 році у Канаді сформовані завдання формування адаптивності, гнучкості стійкого до лих суспільства, що має бути процвітаючим та профіцитним для того, щоб бути резильєнтним. Велику увагу приділяють критично важливій інфраструктурі, створенню партнерських стосунків та управлінню ризиками на місцевому рівні.

Данія акцент робить на удосконаленні адаптаційних можливостей до змін клімату. Естонія – на підвищенні конкурентоспроможності через відновлення трудового потенціалу (покращення освіти, скорочення бідності та забезпечення працевлаштування) та інноваційного розвитку місцевих органів влади. Фінляндія – розвиває активно питання у контексті Хілгської рамкової програми дій, зосереджуючи увагу на системах раннього попередження та культурі безпеки та готовності населення тощо.

Франція стратегічно рухається у напрямку інституціональних реформ, впроваджує пріоритети стійкого зростання після фінансової кризи, відповідно до розробленої соціальної моделі жорсткої економії на національному рівні водночас, розширення мандату на місцевому рівні, захищаючи навколишнє середовище. В Ісландії розроблена програма розвитку економіки

та суспільства, заходи по нарощенню інфраструктури та зміцненню системи освіти. Ірландія та ювілейні заповідями вважає розвиток "зеленої" економіки, унітарності підприємствості, також, заходи реформування місцевих органів влади та підтримку підприємництва та забезпечення робочих місць.

Ізраїль до 2030 р. Впроваджує прогностичну політику забезпечення довгострокового розвитку стійкого майбутнього, пріоритетом вважаючи підвищення соціальної стійкості, безпеченості, інтеграції та зростання без погіршення стану навколишнього середовища. Одним з ключових також є створення інновацій, координоване між різними рівнями управління тощо. Польща концентрує увагу на вирішенні питань усунення бар'єрів, вразливих місць та укріплення економіки із забезпеченням економічної конкурентоздатності, соціальної та територіальної єдності та ефективності Уряду. Іспанія стратегічним вважає розвиток та якість соціального діалогу тощо. Швеція та Швейцарія зосереджені на питаннях економічного зростання.

Для України сьогодні важливо розробити єдину координаційну стратегію розвитку національної резильєнтності, застосувавши концепції, як стратегічний імператив проспективного розвитку з потужним потенціалом. Це потребує проведення фундаментальних досліджень. Відтак, подальших досліджень потребують питання щодо визначення та формування національної резильєнтності, розробки та покрокового плану впровадження заходів по її забезпеченню; питання розробки її індикаторів та забезпечення безперервності моніторингу і удосконалення заходів у відповідності до зміни ситуації, зміни ризиків та загроз тощо; проблеми формування освіти, поінформованості, знань населення щодо питань національної резильєнтності та заходів її формування, забезпечення інформаційно-комунікаційних механізмів тощо.

Дана парадигма забезпечує захист людського життя, стабільність соціо-економічних систем, конкурентоздатність держави, розвиток публічного управління тощо. Це надасть перспективу стійкого розвитку країни та нації у плідному середовищі, де майбутні покоління матимуть обґрунтовану надію на повноцінне забезпечене майбутнє в Україні.

Список використаних джерел

1. Masten AS. Resilience in children threatened by extreme adversity: Frameworks for research, practice, and translational synergy. *Development and Psychopathology*. 2011; 23(02):493–506. [PubMed].
2. Nuwayhid I, Zurayk H, Yamout R, Cortas CS. Summer 2006 war on Lebanon: a lesson in community resilience. *Glob Public Health*. March 21, 2011 Epub ahead of print. [PubMed].
3. Chandra A, Acosta J, Stern S. Building Community Resilience to Disasters: A Way Forward to Enhance National Health Security. Santa Monica, CA: RAND Corporation; 2010.
4. Chandra A, Acosta J, Meredith LS. Understanding Community Resilience in the Context of National Health Security: A Literature Review. Santa Monica, CA: RAND Corporation; 2010.
5. Norris FH, Stevens SP, Pfefferbaum B, Wyche KF, Pfefferbaum RL. Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *Am J Community Psychol*. 2008;41(1-2):127–150. [PubMed].
6. Chandra A, Williams M, Plough A et al. Getting actionable about community resilience: the Los Angeles County Community Disaster Resilience Project. *Am J Public Health*. 2013;103(7):1181–1189. [PMC free article] [PubMed].
7. Bava S, Coffey EP, Weingarden K, Becker C. Lessons in collaboration. Four years post-Katrina. *Fam Process*. 2010;49(4):543–558. [PubMed].
8. Landau J. Communities that care for families: the LINC model for enhancing individual, family, and community resilience. *Am J Orthopsychiatry*. 2010;80(4):516–524. [PubMed].
9. Levac J, Toal-Sullivan D, O Sullivan TL. Household emergency preparedness: a literature review. *J Community Health*. 2012;37(3):725–733. [PubMed].
10. Herrman H, Stewart DE, Diaz-Granados N, Berger EL, Jackson B, Yuen T. What is resilience? *Can J Psychiatry*. 2011;56(5):258–265. [PubMed].